

Лариса Олексіївна Петриченко
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-3250-4321>
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна
larisa-petrichenko@ukr.net

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК РЕСУРС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У науково-оглядовій статті репрезентовані теоретичні та практичні аспекти розбудови освітнього середовища закладу вищої освіти, спрямованого на забезпечення якісної підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-професійних програм галузі знань 01 Освіта/Педагогіка до інноваційної діяльності. Уточнена сутність поняття «освітнє середовище» з позиції його розгляду як ресурсу підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності. Визначені структурна організація освітнього середовища закладів вищої освіти (особистісна, аксіологічна, змістова, діяльнісна та ресурсна складові), а також зміст макро-, мезо-, мікро- рівнів формування освітнього середовища як ресурсу підготовки до інноваційної діяльності.

Ключові слова: освітнє середовище, заклад вищої освіти, підготовка майбутніх учителів, інноваційна діяльність, компоненти освітнього середовища, готовність до інноваційної діяльності.

Вступ. Підготовка майбутніх учителів в умовах воєнного стану обумовила необхідність трансформації процесів розбудови відповідного освітнього середовища в закладі вищої освіти, з метою забезпечення якісної підготовки здобувачів вищої освіти в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка до інноваційної діяльності.

Сучасні заклади вищої освіти сьогодні мають розв'язувати завдання, що виникають у швидкоплинних умовах, а саме: своєчасно оновлювати пріоритетні напрями організації освітнього середовища відповідно до географічного місця знаходження, фізичного та психічного стану здобувачів вищої освіти; використовувати цифрові інструменти для здійснення внутрішнього моніторингу та контролю якості реалізації освітньо-професійних програм; забезпечувати дієву взаємодію науки та вищої освіти; організовувати підтримку професорсько-викладацьким складом індивідуальних запитів наукової та освітньої діяльності майбутніх учителів; налагоджувати механізми зворотного зв'язку для всіх учасників освітнього процесу; продуктивно впроваджувати в освітній процес інноваційні освітні ресурси.

Наукові розвідки процесу фахової підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності залишаються недостатньо вивченими в умовах сучасної освітньої дійсності. Схарактеризуємо цінні наукові розвідки для нашого дослідження. Так, у вітчизняному та європейському освітньому просторі відомі ґрунтовні дослідження різних аспектів гуманізації, гуманітаризації та філософії освіти. Науковці схарактеризували зміст освітнього середовища як ресурсу цілісного освітнього об'єкту у онтологічному (Андрущенко, 2021), епістемологічному (Базалук, 2010), антропологічному (Клепко, 2006), аксіологічному (Кремень, 2009) та праксеологічному (Phillips & Siegel, 2013) вимірах.

Проблематика професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів проаналізована в стратегіях фахової підготовки та презентована у наукових наробках Г. Васяновича (2000), С. Вітвицької (2009), О. Дубасенюк, Т. Семенюка, О. Антонової (2003), С. Немченко (2014), І. Прокопенка (2008), А. Прокопенко (2021), Л. Хомич (2012), О. Цюняк (2021) О. Шапран (2022) та інших. Дослідники схарактеризували практичні аспекти організації освітньої діяльності закладу вищої педагогічної освіти, визначили основні аспекти розвитку професійно-педагогічної освіти, її зміст, специфічні ознаки, розглянули сучасні педагогічні технології контекстового навчання та підготовки до інноваційної діяльності, визначили шляхи створення відповідних умов в освітньому середовищі тощо.

Нормативно-правовою основою трансформації освітнього середовища ЗВО у контексті поглиблення процесів підготовки здобувачів освіти до інноваційної діяльності є законодавчі та нормативні акти, які регламентують здійснення інноваційної діяльності майбутніми фахівцями: Закони України «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2021 р. № 1687-р «Про затвердження плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» та інші.

Дефініцію поняття «освітнє середовище» досліджували Р. Гуревич, Г. Гордійчук, Л. Коношевський (2011), Л. Мартинець (2017) та інші. Дослідники проаналізували філософське підґрунтя процесу побудови освітнього середовища, визначили функції управління процесом побудови сприятливого освітнього середовища в закладі освіти, дослідили різноманітні підходи до організації якісного особистісно-орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного, культурологічного, синергетичного, акмеологічного, діагностичного підходів; схарактеризували принципи управління освітнім середовищем з метою формування професійної позиції майбутніх учителів.

Метою статті є розкриття сутності поняття «освітнє середовище», визначення характеристик освітнього середовища сучасного закладу вищої освіти як ресурсу підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності.

Для досягнення мети було використано комплекс теоретичних **методів**: аналіз та узагальнення відомостей з наукових джерел з метою уточнення дефініції поняття «освітнє середовище», законодавчої та навчально-методичної документації щодо організації освітнього середовища в закладах вищої освіти; систематизація та порівняння теоретичних досліджень щодо підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності; узагальнення педагогічного та управлінського досвіду.

Ретроспектива становлення сучасного бачення сутності поняття «освітнє середовище». Введення на початку ХХ століття в науковий обіг понять «середовище» та «простір» пов'язане із розвідками психологічних аспектів взаємодії індивідів із соціальним середовищем. Аналізуючи зміст поняття «середовище» дослідниця Я. Моргунова (2003) звертається до «теорії можливостей», котра схарактеризована американським психологом та екологом Дж. Гібсоном. Дослідник обґрунтував співвідношення між стимулами і способами сприйняття дещо іншого роду, ніж ті, які передбачалися сенсорною психофізикою. Ці доробки виступили підґрунтям для оновлення наукових поглядів на мотиви сприйняття, схарактеризувавши стимули вищого порядку та їх майбутнє уживання в освітньому процесі вищої школи. Завдяки цьому зміст поняття «середовище» розширився та став вказувати не лише на «простір», а на площину різноманітних осередків багатоманітних взаємодій пов'язаних із комунікаційними процесами його суб'єктів. Відповідно, у процесі розвитку особистість використовує різноманітний потенціал власного середовища.

Питання дослідження впливу освітнього середовища на формування особистості, включаючи освітній компонент, актуалізувалось у 70–90 роках ХХ століття у межах двох наукових підходів:

- 1) соціально-психологічний, котрий характеризує освітнє середовище як умову конструювання особистістю завдань у процесі комунікації з оточуючим простором;
- 2) соціально-педагогічний, котрий характеризує освітнє середовище як багатомірне соціально-педагогічне явище, що вибірково впливає на формування ціннісних орієнтацій та способів поведінки особистості (Моргунова, 2003).

На початку ХХІ століття у науковому педагогічному тезаурусі паралельно вживаються поняття «освітнє середовище» та поняття «освітній простір». Введення в обіг категорії «освітній простір» зумовлено усвідомленням того, що розвиток особи відбувається не тільки в процесі цілеспрямованого набуття нею знань на занятті в закладі освіти, а і в процесі багатогранної різноманітної взаємодії як із освітнім простором закладу освіти так і оточуючим навколишнім середовищем поза ним. Так, дослідниця С. Сисоєва (2012), характеризуючи стратегію та педагогічні умови формування освітнього простору закладу освіти для розвитку у здобувачів інноваційного виду мислення та майбутньої професійної педагогічної діяльності, вказує на важливість збереження та урахування того, що містить цінність для здобувача вищої освіти – його особистісно-розвиткового середовища.

Таким чином, поняття «середовище» та «простір» співвідносяться як видове і родове «частини» й «цілого». Поняття «середовище» може характеризуватися у площині простору, через те що «простір» є багатовимірним, а «середовище» презентує лише один із напрямів характеристики цього простору. Якщо характеристика освітнього простору може відрізнитись та обумовлюватись відповідно до часових вимірів:

минулий, теперішній та майбутній часи, то «освітнє середовище» характеризує лише чинники в теперішньому часі, які прямо залежать від плінності умов. Наприклад, існування віртуального освітнього середовища в умовах військового стану залежить від постачання електроенергії та доступу до якісного Інтернет-зв'язку.

Характеристики освітнього середовища як ресурсу підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності. Розгляд сутності освітнього середовища з позиції одного з ресурсів підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності в системі вищої освіти, дає можливість виокремити наступні рівні:

– макросередовище – є складовим елементом єдиного світового освітнього простору, який обумовлений сучасними тенденціями розвитку освіти та процесами глобалізації. Макросередовище характеризується відкритістю ринку освітніх послуг та поглибленням процесів діджиталізації освіти, що обґрунтовує існування єдиного інформаційного міжнародного простору через можливості інструментів освітніх онлайн платформ (Гуревич, Гордійчук, Коношевський, 2011);

– мезосередовище – є складовим елементом освітнього простору країни, регіону, міста, окремого закладу, передбачає організацію роботи відповідно світовим тенденціям в освіті: гуманізації, індивідуалізації, доступності освіти, можливості вільного вибору закладу освіти, освітніх програм (Прокопенко, 2008);

– мікросередовище – є складовим елементом освітнього простору особистості, котрий включає тенденції професіоналізації освітнього процесу, створює умови для власного професійного і особистісного розвитку майбутнього фахівця (Кремень, 2009).

Кожен з означених рівнів характеризується *запровадженням освітніх інновацій* – вдосконалених чи унікальних освітніх, дидактичних, виховних, управлінських проєктів або їхніх складових частин, що сприяють покращенню результатів освітньої діяльності та формуванню сукупності компетентностей до інноваційної діяльності (Собченко, 2020). Ураховуючи рівень проєктивного існування освітнього середовища, за складовими частинами освітні інновації можна розподілити на дві групи: *педагогічні* – включають всі оновлені чи унікальні продукти дидактичного, виховного змісту щодо форм, методів, принципів, інструментів педагогічної діяльності та *організаційні* – включають всі управлінські напрями в освітньому процесі.

Крім цього, освітнє середовище, як ресурс підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності в закладах вищої освіти, має відповідати низці вимог:

1) *орієнтація на формування індивідуальності здобувача, його саморозвитку.* Освітнє середовище має орієнтувати професійну підготовку на формування індивідуальності, мати ресурси регулювати власну роботу так, щоб кожен майбутній фахівець мав необмежені можливості для самостійного високоефективного розвитку. Такі вимоги до освітнього середовища, як правило, визначені проблематикою професійної та особистісної підготовки майбутніх учителів, актуалізовані в педагогічних технологіях, зорієнтованих на інноваційну діяльність, що передбачають пошук сучасних напрямів відповідної підготовки здобувачів вищої освіти та представлені у освітньо-професійних програмах підготовки фахівців галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

2) *відкритість та доступність для здобувачів всіх інструментів ЗВО з розвитку креативності.* В узагальненому вигляді, освітнє середовище, що сприяє підготовці до інноваційної діяльності, має створювати різноманітні ресурси, надавати інструменти для розвитку креативності, формуванню стійкої системи знань, що характеризують зміст, структуру, види інноваційної діяльності. Освітнє середовище як ресурс має забезпечити опанування компетентностями продукування нових нестандартних ідей із застосуванням сучасних педагогічних та цифрових інструментів самореалізації, навиків упровадження інноваційних процесів у систему освіти, прийомів і засобів, які дозволяють активно включатися в інноваційну педагогічну діяльність самому та залучати інших.

3) *вимірювана результативність.* Різноманітна реалізація ресурсів освітнього середовища закладу освіти сприяє виникненню масштабних та локальних змін, які торкаються майбутньої професійної діяльності здобувачів освіти. Масштабні зміни передбачають формування їхньої здатності до усвідомлення мети, задач, змісту та структури освітнього процесу, наприклад, готовності до упровадження основних засад Концепції «Нова українська школа». Локальні зміни передбачають формування у здобувачів здатностей до оновлення форм, методів, засобів освітнього процесу. Т. Собченко (2020) вказує, що сукупність здатностей здобувачів освіти до прийняття ними змін, нововведень, модернізацій виступає частиною фахових компетентностей майбутньої педагогічної діяльності, зокрема, формує інноваційну компетентність. У цьому контексті слушною є

думка А. Литвинова (2019), який розкриває здатність до інноваційної педагогічної діяльності як специфічний особистісний стан, котрий включає формування у здобувачів освіти мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, опанування дійовими способами і інструментами досягнення цілей та відповідне освітнє середовище, для досягнення вище зазначеної мети.

Дослідниця І. Дичківська (2004) схарактеризувала основні структурні складові частини готовності до інноваційної діяльності, на нашу думку, вони мають ураховуватися у процесі створення освітнього середовища як ресурсу для підготовки майбутніх учителів:

- мотиваційний, передбачає формування ціннісних орієнтацій до реалізації майбутньої фахової діяльності;
- когнітивний, передбачає орієнтацію на високий результат пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти;
- рефлексивний, передбачає формування здатності до самоаналізу;
- креативний передбачає формування здатності до продукування оригінального, нестандартний підхід до розв'язання професійних задач.

Стисло схарактеризуємо основні *принципи побудови освітнього середовища* для підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності в закладах вищої освіти:

- принцип індивідуалізації освіти, включає напрями роботи із орієнтування уваги на особистість кожного майбутнього фахівця, урахування індивідуальних запитів, інтересів, можливостей, створення інклюзивності простору;
- принцип гармонічного виховання, передбачає створення умов для формування цінності кожного, формування усвідомлення цінності громади, орієнтація на формування інтелектуальних, моральних, національних рис у майбутнього фахівця;
- принцип диференціації навчання, передбачає забезпечення умов для повноцінного вияву і розвитку здібностей кожного із використання професорсько-викладацьким складом інноваційних інструментів в освітньому процесі;
- принцип демократизації, передбачає забезпечення умов для розвитку активності, ініціативи й творчості усіх учасників освітнього процесу, вмотивованості їх взаємодії, безбар'єрної комунікації;
- принцип академічної доброчесності, передбачає забезпечення умов для формування цінності упровадження у власну практику усіх учасників освітнього процесу вимог щодо доброчесності, неприйняття всіх видів порушень вимог щодо академічної доброчесності тощо.

Виходячи з вище зазначеного, упровадження принципів побудови освітнього середовища для підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності вимагає переходу від нормативної до інноваційно-творчої діяльності професорсько-викладацького складу освітньо-професійної програми, що обумовлює оновлення вимог до характеру організації освітнього процесу, його змісту, методів, форм, технологій, інструментів.

Структурна організація освітнього середовища закладів вищої освіти визначається сукупністю таких компонентів, як: особистісний, аксіологічний, змістовий, діяльнісний, ресурсний. Схарактеризуємо їх більш детально.

- Особистісний компонент передбачає активне включення в освітній процес всіх учасників освітнього процесу, що дасть змогу конкретному закладу освіти сформувати унікальне інноваційне освітнє середовище.
- Аксіологічний компонент передбачає приведення у відповідність візії, стратегії, цінностей, ритуалів та символів ЗВО в межах його корпоративної культури з інноваційними світовими тенденціями.
- Змістовий компонент передбачає оновлення освітньо-професійних програм підготовки майбутніх учителів шляхом включення позааудиторних заходів та підготовки до конкурсів, соціальних проєктів, які регламентують гармонічну взаємодію суб'єктів освітнього процесу.
- Діяльнісний компонент передбачає узагальнення досвіду та адаптацію форм, методів, засобів, технологій реалізації інноваційної діяльності через стилі комунікації суб'єктів освітнього процесу на всіх рівнях у межах формальних та неформальних колективів.
- Ресурсний компонент передбачає створення матеріальної та технічної інфраструктури закладу вищої освіти з урахуванням його можливостей для формування інноваційного наповнення освітнього середовища.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вище зазначене, наголосимо, що актуальність підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності зумовлена багатьма чинниками, зокрема, трансформаційними процесами, викликаними військовим станом в Україні. У зв'язку з цим, важливим завданням сучасних закладів вищої освіти виступає створення умов для розбудови відповідного освітнього середовища, котре сприяє формуванню особистості майбутнього фахівця, здатного гнучко пристосовуватись до швидкозмінюваних умов праці, усвідомлювати, продукувати і застосувати у власній педагогічній діяльності інноваційні продукти. Якісне освітнє середовище як ресурс підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності в закладах вищої освіти передбачає зміни підходів до організації освітнього процесу, коригування та оновлення змісту освітньо-професійних програм галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, ураховуючи ґрунтовну теоретичну підготовку, удосконалення інструментів освітнього процесу, сильних сторонах різноманітних освітніх технологій та кращих педагогічних практик.

Перспективами подальшого дослідження виступає обґрунтування педагогічних умов, моделей, технологій підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності, репрезентація механізмів упровадження в освітній процес продуктів інноваційної діяльності в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Література

- Базалук О. Філософія освіти. Київ : Кондор, 2010. 164 с.
- Васянович Г. П. Педагогіка вищої школи: навч.-метод. посіб. Львів : Ліга-Прес, 2000. 100 с.
- Вітвицька С. С. Педагогічна підготовка магістрів в умовах ступеневої освіти : теоретико-методологічний аспект : монографія. Житомир : ЖДУ імені І.Франка, 2009. 440 с.
- Гуревич Р. С., Гордійчук Г. Б., Коношевський Л. Л. Коношевський О. Л., Шестопал О. В. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ. [монографія] / Вінниця : ФОРМ Рогольська І. О., 2011. 348 с.
- Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 320 с.
- Дубасенюк О. А., Семенюк Т. В., Антонова О. Є. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності : Монографія : Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. 193 с.
- Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава : ПОІППО, 2006. 328 с.
- Кремень В. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ : Педагогічна думка, 2009. 520 с.
- Литвинов А. С. Педагогічний провайдинг інновацій в освіті : навч. посіб. / за заг.ред. В. В. Борисова. Суми : Університетська книга, 2019. 265 с.
- Мартинець Л. А. Управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів у загальноосвітньому навчальному закладі : монографія. Вінниця : Дон НУ імені Василя Стуса, 2017. 408 с.
- Моргунова Я. М. Аналіз підходів до проблеми «Людина-Природа» у західній психології. *Актуальні проблеми психології*: зб. наук. пр. Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2003. Т. 7: Екологічна психологія, ч. 1. С. 294–301.
- Немченко С. Г. Педагогіка вищої школи : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2014. 534 с.
- Прокопенко І. Ф. Сучасні педагогічні технології в підготовці вчителів : навч. посіб. Харків : Колегіум, 2008. 344 с.
- Прокопенко А. О. Філософський та загальнонауковий рівні методологічних засад едукції майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти. *Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота)* : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2021. Вип. 1(4). С. 47–59. DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2021-4-5>
- Сисоєва С. О. Освіта як відображення сутності суспільного розвитку (п. 1.5). *Освітологія: витоки наукового напрямку* : монографія / За ред. В. О. Огнев'юка. Київ : В П «Едельвейс», 2012. С. 117–136.
- Собченко Т. М. Підготовка майбутніх педагогів до інноваційної професійної діяльності. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. Харків, 2020. Вип. 63. С. 159–167.
- Філософія освіти : навчальний посібник. 2-ге видання / за наук. ред. академіка В. П. Андрущенка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 348 с.

- Хомич Л. О. Психолого-педагогічна підготовка вчителя в умовах фундаменталізації освіти. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки.* 2012. Т. 1, Вип. 36. С. 35–38.
- Цюняк О. Професійна підготовка майбутніх вчителів початкових класів в умовах цифрової трансформації освіти : монографія. Івано-Франківськ : Кушнір Г. М., 2021. 316 с.
- Phillips D., Siegel H. *Philosophy of Education. The Stanford Encyclopedia of Philosophy.* : Autumn Edition, 2013. 450 p.
- Shapran, O., Shapran Yu. Modern forms and methods of environmental education of future teachers. Theory and methods of educational activities in Ukraine : monograph / edited by prof. Oleg Mykhailychenko : LAP LAMBERT Academic Publisying, 2022. P. 168–182.

References

- Andrushchenko, V. P. (Ed.) (2021). *Philosophy of education : a textbook.* 2nd edition: Publishing House of NPDU (ukr).
- Bazaluk, O. (2010). *Philosophy of education: Kondor* (ukr).
- Dubaseniuk, O. A., Semeniuk, T. V. & Antonova, O. Ye. (2003). Professional preparation of future teachers for pedagogical activity : Monograph : Zhytomyr Ivan Franko State University (ukr).
- Dychkivska, I. M. (2004). *Innovative pedagogical technologies: teaching manual* : Akademvydav (ukr).
- Hurevych, R. S., Hordiichuk, H. B., Konoshevskiy, L. L., Konoshevskiy, O. L. & Shestopal, O. V. (2011). Educational environment for training future teachers by means of ICT / monograph : Entrepreneur Rohalska I. O. (ukr).
- Khomych, L. O. (2012). Psychological and pedagogical training of a teacher in conditions of fundamentalization of education. *Scientific Bulletin of V. O. Sukhomlynskyi Mykolayiv National University. Series: Pedagogical Sciences.* Vol. 1, Iss. 36. 35–38 (ukr).
- Klepko, S. F. (2006). *Philosophy of education in the European context* : POIPPO (ukr).
- Kremen, V. (2009). The philosophy of human-centeredness in educational space strategies : Pedahohichna dumka (ukr).
- Lytvynov, A. S. (2019). *Pedagogical provision of innovations in education: teaching manual* / ed. by V. V. Borysov : Universytetska knyha (ukr).
- Martynets, L. A. (2017). *Management of the educational environment for the professional development of teachers in a comprehensive educational institution: monograph* : Donetsk National Vasyl Stus University (ukr).
- Morhunova, Ya. M. (2003). Analysis of approaches to the "Human-Nature" problem in Western psychology. *Actual problems of psychology* : Collection of scientific works of the G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the APS of Ukraine, Vol. 7: Environmental psychology, Part 1. 294–301 (ukr).
- Nemchenko, S. H. (2014). *Higher school pedagogy: Textbook for students of higher educational institutions* : LANDON-KhKhl (ukr).
- Phillips, D. & Siegel, H. (2013). *Philosophy of Education. The Stanford Encyclopedia of Philosophy.* Autumn Edition (eng).
- Prokopenko, A. O. (2021). Philosophical and general scientific levels of methodological principles of educating future teachers in conditions of digitalization in education. *Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Series: Pedagogy. Social Work)* : scientific journal : Publishing house of the Municipal Institution of Higher Education – Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy of Zaporizhzhia Regional Council. Iss. 1(4). 47–59. <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2021-4-5> (ukr).
- Prokopenko, I. F. (2008). *Modern pedagogical technologies in teacher training: teaching manual* : Kolehium (ukr) .
- Shapran, O. & Shapran ,Yu. (2022). Modern forms and methods of environmental education of future teachers. Theory and methods of educational activities in Ukraine / monograph : LAP LAMBERT Academic Publisying, 168–182 (eng).
- Sobchenko, T. M. (2020). Preparation of future teachers for innovative professional activities. Collection of scientific works "Pedagogy and psychology". Vol. 63.159–167 (ukr).

- Sysoieva, S. O. (2012). Education as a reflection of the essence of social development. Education: the origins of the scientific direction: a monograph : «Edelveis» Publishing. 117–136 (ukr).
- Tsiuniak, O. (2021). Professional training of future primary school teachers in conditions of digital transformation of education: monograph : Kushnir H. M. (ukr).
- Vasianovych, H. P. (2000). Pedagogy of high school : teaching and methodological manual : Liha-Pres. 100 (ukr).
- Vitvytska, S. S. (2009). Pedagogical training of masters in the conditions of degree education: theoretical and methodological aspect / monograph : Zhytomyr State Ivan Franko University (ukr).

EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION AS A RESOURCE FOR TRAINING FUTURE TEACHERS FOR INNOVATIVE ACTIVITIES

Larysa Petrychenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy, Psychology, Primary Education and Educational Management, Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy" of Kharkiv Regional Council, Kharkiv, Ukraine, e-mail: larisa-petrychenko@ukr.net

The article highlights the theoretical and applied aspects of the transformation of the processes of building an appropriate educational environment in a higher education institution. The content of the concept of "educational environment" and its structural organization as a resource for training future teachers for innovative activities in institutions of higher education has been clarified. The content of the macro, meso, and micro levels of the formation of the educational environment as a resource for preparation for innovative activity is determined. The components of the structural organization of the educational environment as a resource for training future teachers for innovative activities in higher education institutions are analyzed.

The personal component involves active inclusion in the educational process of all participants in the educational process. The axiological component involves aligning the vision, strategy, values, rituals and symbols with the innovative trends within the corporate culture of the higher education institution. The substantive component involves the updating of educational and professional training programs for future teachers by including extracurricular activities and preparation for competitions, social projects that regulate the harmonious interaction of the subjects of the educational process. The activity component involves the generalization of experience and the adaptation of forms, methods, means, and technologies for the implementation of innovative activities through the communication styles of the subjects of the educational process at all levels within formal and informal collectives. The resource component provides for the creation of the material and technical infrastructure of the higher education institution.

Summarizing the above, an important task in institutions of higher education is the creation of conditions for the development of an appropriate educational environment, which contributes to the formation of the personality of a future specialist capable of realizing, producing and applying innovative products in his/her own pedagogical activity.

Keywords: *educational environment, institution of higher education, training of future teachers, innovative activity, components of the educational environment, readiness for innovative activity.*

*Стаття надійшла до редакції / Received 12.02.2023
Прийнята до друку / Accepted 01.03.2023
Унікальність тексту 96,85 % (Unicheck ID1014044147)
© Петриченко Лариса Олексіївна*